

kania wyżej omówionych naczyń chronologicznie na podstawie analogii określa się na VIII—X wiek³.

Naczynia całkowicie obtaczane na kole garncarskim, podobnie jak opisane powyżej wykonane są z glin żelazistych tzw. „garncarskich” oraz z glinki białej, prawie wszystkie zawierają domieszkę droбноziarnistego piasku. Są one bardziej profilowane od naczyń grupy I, o wylewach wywiniętych na zewnątrz i rozwiniętych krawędziach, występują również rowki na pokrywkę (Tabl. I, 3, 4, Ryc. 1, a). Na zewnętrznej powierzchni den występują znaki garncarskie, w kształcie krzyża, krzyża wpisanego w koło lub koła ze szprychami (Tabl. I, 8). Naczynia są dobrze wypalone, o powierzchni ceglastej lub brunatnej, występuje ornament w postaci linii falistych lub poziomo żłobkowanych. Ciekawą i zarazem odmienną formę stanowią fragmenty naczyń o cylindrycznej szyjce (Tabl. I, 2). Podobnie jak opisana powyżej ceramika wykonane są z glin żelazistych, znaleziono również 1 fragment naczynia tego typu z glinki białej (Tabl. I, 6). Posiadają domieszkę droбноziarnistego piasku, obtaczane są na kole garncarskim. Występują naczynia o szyjkach gładkich, karbowanych lub z rowkami poziomo żłobkowanymi.

Opisaną powyżej ceramikę datuje się na XI—XIII wiek⁴.

Większość odkrytych przedmiotów metalowych stanowią noże, znaleziono ich 13 (Tabl. I, 7), różnych kształtów i rozmiarów, chronologicznie

charakterystycznych dla całego okresu wczesnośredniowiecznego. Ponadto odkryto fragment żelaznego sierpa (Ryc. 1, e), klucza oraz sprzączkę żelazną.

Z innych zabytków znaleziono fragment kamienia żarnowego, przęślik (Ryc. 1, d) oraz główkę kamienną.

Odkryte choć w niewielkiej ilości przedmioty użytku codziennego pozwalają najogólniej scharakteryzować czym trudnili się mieszkańcy osady. Jednym z podstawowych zajęć było zapewne rolnictwo oraz hodowla bydła, ponadto zajmowali się również garncarstwem oraz tkactwem.

Z uwagi na ratowniczy charakter prac badawczych, konieczne było usytuowanie wykopów w różnych częściach stanowiska. Stwierdzono, iż w VIII—X wieku osadnictwo skupiało się w zachodnich partiach osady, zaś w XI—XII wieku w rejonach wschodnich, bliżej terasy Wisłoka. W trakcie badań w 1968, 1969 roku większość odkrytych obiektów należy datować na XI—XII wiek. Prawdopodobnie natrafiono na centralną część osady z tego okresu, o czym świadczyłaby różnorodność odkrytych obiektów jak i zabytków.

W badaniach wykopaliskowych, którymi kierowała autorka sprawozdania udział wzięły: Barbara Łabaj studentka Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego oraz Anna Mikołajewska studentka Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Przypisy:

¹ W artykule niniejszym omówione zostaną materiały wczesnośredniowieczne, neolityczne zaś są w opracowaniu T. Aksamita.

² Oznaczenia jam nawiązano do numeracji z lat ubiegłych.

³ Najbliższe analogie do omawianej ceramiki występują w Rzeszowie na Baranówce, A. Kunysz, *Osadnictwo otwarte w Polsce południowowschodniej od VI do XIII w.* Wiadomości Archeologiczne, t. XXXI, z. 4, Warszawa 1966, s. 360; w Nisku, A. Gruszczyńska, *Wczesnośredniowieczna osada w Nisku na tle środowiska geograficznego*, Rocznik Przemyski, t. XI, Kraków 1967, s. 29; w Husowie pow. Łańcut, T. Aksamit, *Badania archeologiczne w Husowie pow. Łańcut*, Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1963, Rzeszów 1963, s. 39.

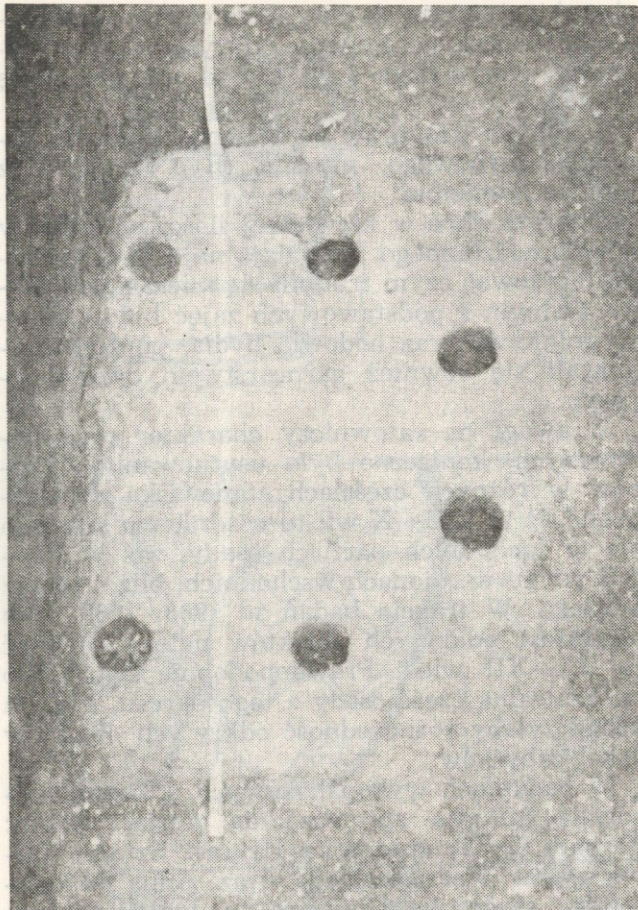
⁴ Analogie do naczyń II grupy z Rzeszowa występują między innymi w Nisku, A. Gruszczyńska, *Wczesnośredniowieczna osada w Nisku ...* s. 29; w Igołomi pow. Proszowice, J. Machnik, *Wyniki badań w latach 1953—1954*, Igołomia I Osada Wczesnośredniowieczna, Wrocław—Warszawa—Kraków, 1961, s. 73; w Stradowie pow. Kazimierza Wielka, E. Dąbrowska, J. Gromnicki, *Grodzisko wczesnośredniowieczne w miejscowości Stradów pow. Kazimierza Wielka*, Wiadomości Archeologiczne, t. XXV, Warszawa 1958, s. 368—369; w Samborcu pow. Sandomierz, J. Bartys, *Wczesnośredniowieczne cmentarzysko szkieletowe we wsi Samborzec pow. Sandomierz*, Przegląd Archeologiczny, t. V, Poznań 1936, s. 78.

Andrzej Koperski

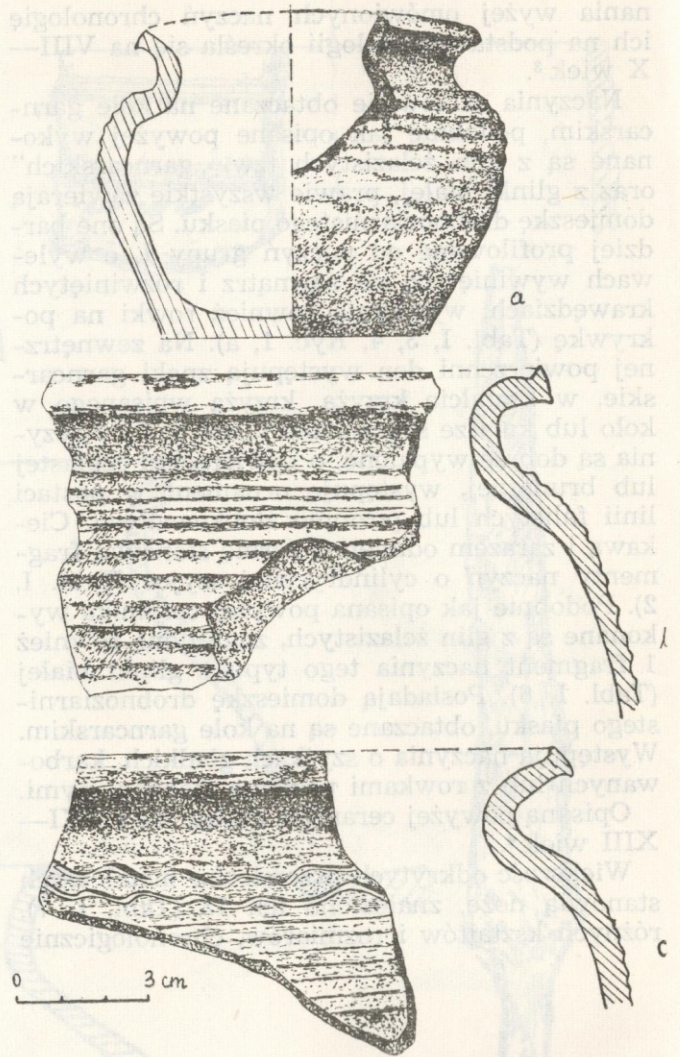
Ratownicze badania archeologiczne na terenie wczesnośredniowiecznej osady garncarskiej w Przemyślu

W dniach 7—13 sierpnia 1968 r. przeprowadzono ratownicze prace wykopaliskowe na terenie osady garncarskiej w Przemyślu przy ul.

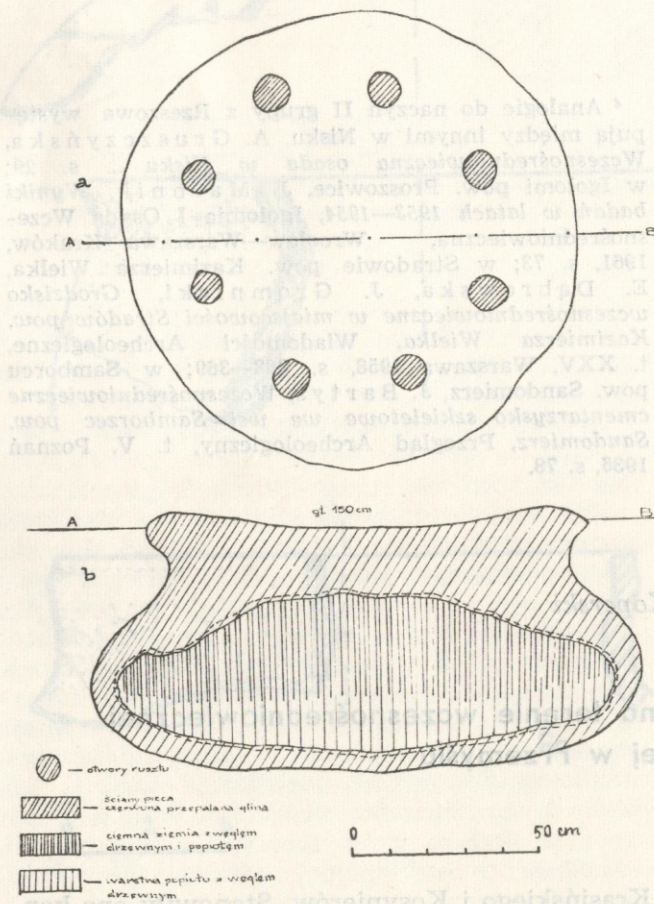
Kraśnińskiego i Kosynierów. Stanowiły one kontynuację poszukiwań z lat ubiegłych¹. Finansowane były przez Muzeum Okręgowe w Rzeszo-

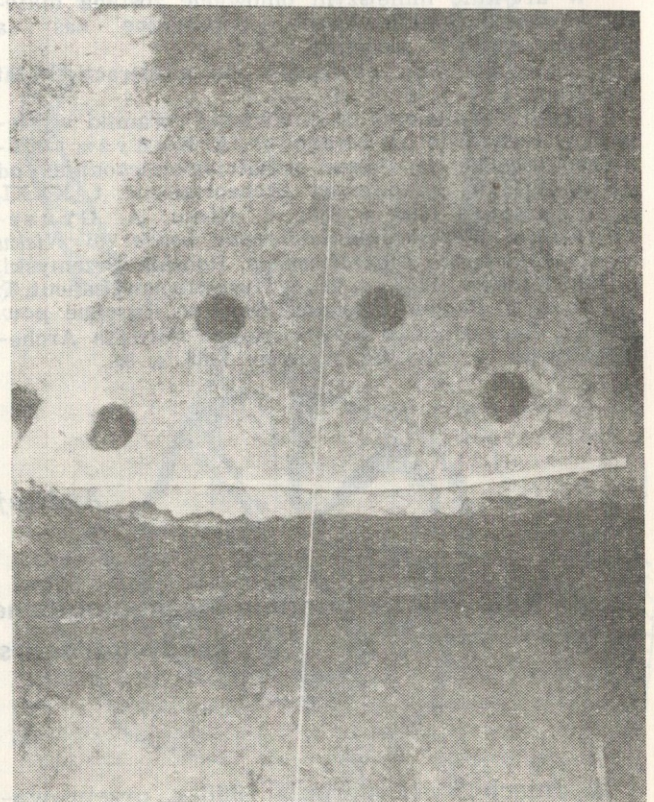
Ryc. 1. Przemyśl—Zasanie, Piec nr 11. Fragment rusztu tkwi w ścianie wykopu.

Ryc. 3. Przemyśl—Zasanie. Piec nr 11: a, b, c — fragmenty naczyń.

Ryc. 2. Przemyśl—Zasanie. Piec nr 11. a — rzut rusztu, b — przekrój komory dolnej — paleniska.

Ryc. 4. Przemyśl—Zasanie. Piec nr 11. Połowa rusztu, widoczny przekrój dolnej komory pieca.

wie. Eksplorację obiektów w terenie przeprowadził autor sprawozdania. O odkryciu kolejnego pieca garncarskiego powiadomił Muzeum Ziemi Przemyskiej kierownik budowy osiedla Przemyskiej Spółdzielni Mieszkaniowej.

Piece odkryto w wykopie pod przewód centralnego ogrzewania do bloku nr 8. Należy podkreślić, iż omawiane obiekty położone były na najwyższej kulminacji terenu. Najlepiej zachowany był piec oznaczony nr 11 (Ryc. 1). W najbliższym jego sąsiedztwie stwierdzono fragmenty kolejnych pieców nr 12 i 13. Ze względu na pośpiech w pracach budowlanych, nie było możliwości przebadania dwóch ostatnich obiektów.

Piec nr 11 analogicznie jak obiekty badane w latach ubiegłych posiadał dwie komory. Górna, mocno zniszczona, posiadała średnicę ok. 110 cm. Zachowana wysokość wynosiła ok. 40 cm, zaś grubość ścianki bocznej pieca ok. 5 cm. Na głębokości ok. 150 cm odsłonięto ruszt z mocno wypalanej gliny o średnicy ok. 120 cm i grubości 20 cm (Ryc. 2, a, Ryc. 4). Posiadał on 8 otworów o wymiarach 10—12 cm. Ruszt ten w części środkowej był nieznacznie zagłębiony. Dolna komora pieca kształtu baniastego (Ryc.

2, b), o średnicy 130 cm i wysokości ok. 40 cm, spełniała funkcję paleniska. Na jej dnie zalegała warstwa popiołu. We wschodniej ścianie wykopu rysował się wyraźnie wlot do jamy przypiecowej o wymiarach 65 cm i 25 cm.

W trakcie opisywanych badań oprócz pieców odkryto dużą ilość ceramiki. Były to w głównej mierze fragmenty naczyń toczonych na kole, baniastego kształtu, o brzegach wygiętych na zewnątrz i bogato profilowanych (Ryc. 3, a). Często w partiach przykrawężnych widoczne były rowki na pokrywki. Główny motyw ornamentacyjny stanowiły linie poziome, a także pasma linii falistych (Ryc. 3, b, c). Znajdowano także fragmenty ceramicznych płytek posadzkowych. Na specjalną uwagę zasługuje znaleziony w palenisku pieca brązowy haczyk do wędki.

Odkryty w roku bieżącym piec jest największym z dotychczas poznanych na osadzie w Przemyślu. Poczynione odkrycia potwierdziły rangę i znaczenie osady. Uzyskany materiał pozwala datować osadę na schyłek okresu wczesnośredniowiecznego.

Przypisy:

¹ A. Kunysz, *Badania archeologiczne na terenie miasta Przemyśla w roku 1964*, Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1964, Rzeszów 1964, s. 40—41; tenże, *Badania archeologiczne na osadzie garncarskiej w Przemyślu*, Sprawozdanie Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1965, Rzeszów 1966, s. 83—85; tenże, *Badania archeologiczne na wczesnośredniowiecznej osadzie produkcyj-*

nej w Przemyślu na Zasaniu, Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego za rok 1966, Rzeszów 1968, s. 176—182; tenże, *Osada garncarska w Przemyślu (XI—XIV w.)*, Rocznik Przemyski, t. X, Przemyśl 1965, s. 336—345; tenże; *Wczesnośredniowieczne osiedle garncarskie w Przemyślu na Zasaniu*, Kwartalnik HKM, R. XVI nr 1, Warszawa 1968, s. 73—81.

Aleksandra Gruszczyńska

Badania na stanowisku nr 2 w Cieszanowie pow. Lubaczów w roku 1969

Prace na osadzie w Cieszanowie miały charakter ratowniczy. Podjęto je na skutek zgłoszenia przez mgr Stanisława Gajerskiego społecznego opiekuna zabytków, iż przy przebudowie drogi prowadzącej z Cieszanowa do Niemstowa odsłonięto zarysy jam, w których znaleziono fragmenty ceramiki.

Stanowisko położone jest na piaszczystej wydmie pod lasem, na zachodnich krańcach miasta. Podczas badań wykopowano dwie częściowo zniszczone jamy.

Jama nr 1 w zachowanej części od strony południowej wystąpiła na głębokości 50 cm od powierzchni gruntu, wymiary jej wynosiły 140 × 20 cm. W dolnych partiach na głębokości 120 cm uchwycono cały zarys jamy (przydrożny rów był płytszy niż jama), wymiary jej na tym poziomie wynosiły 290 × 110 cm. Ścianki

opadały lekko skośnie w dół, dno było płaskie, wystąpiło na głębokości 150 cm od powierzchni gruntu. Wypełnisko stanowiła czarna sypka ziemia, w której występowały w dużej ilości polepa, węgielki drzewne oraz fragmenty naczyń.

Jama nr 2 odkryta częściowo znajdowała się w odległości 280 cm od jamy nr 1, na głębokości 45 cm od powierzchni gruntu, wymiary jej wynosiły 280 × 200 cm. Ścianki jamy opadały prawie prostopadle w dół, dno było płaskie, miąższość wynosiła 55 cm. Wypełnisko stanowiła czarna sypka ziemia z wkładkami grudek polepy, węgla drzewnych oraz dużej ilości fragmentów naczyń. Na głębokości 48 cm znaleziono nóż żelazny (Tabl. I, 6).

Ceramika z Cieszanowa ma charakter jednolity. Występują naczynia koloru ceglasto-brunatnego lub brunatno-siwawego. Gлина zawiera